

ÎN UMBRA ILUSTRULUI NUME: LOCOTENENTUL-POET M.D. MACEDONSKY II

ANDREEA TELIBAN*

Unchiul său nu semăna nicidecum cu tatăl cazon. În timpul întâlnirilor festive, așezați la aceeași masă, cei doi militari contrastau prin înfățișare și prin conduită. Unul mândru, autoritar și aspru în vorbire, celălalt ușor stingher, cu epoletii încovoiindu-l parcă sub o greutate străină, indezirabilă. Patosul cu care tatăl perora despre armată, gesticulând și ridicând tonul, nu îl înspăimânta numai pe el, ci părea că îl descumpănește și pe unchiul taciturn. Acest unchi tânăr, în vârstă de numai 30 de ani și având gradul de locotenent, în figura căruia încerca să deslușească trăsături comune celor paterne, nu îi păruse mai ciudat ca în acea zi în care anunțase nonșalant că dorește să își dea demisia din armată. Renunțarea la cariera militară indignase cumplit familia. Părea că părăsește o întreagă genealogie, nu un regiment. Cum putea să sfideze nobilul blazon Rogala? El, al cărui tată fusese căpitan pandur în oastea lui Tudor Vladimirescu, al cărui frate mai mare insufla teamă și respect în armata română? Nu reținuse oare nimic din lucrarea *Despre meritul militar*¹ pe care Alexandru D. Macedonski o tradusese de curând? Sau măcar din adevăratele povești ale bătrânului serdar Dimitrie Macedonski, părintele lor, pe care Nicolae Filimon îl calomniase în *Ciocoi vechi și noi...*? Nu îi păsa că riscă să știrbească onoarea familiei, o familie deja încercată de critici și contestatari? Ce însemna pentru el ținuta militară: o simplă uniformă de serviciu sau simbolul unei misiuni patriotice?

Peste câteva luni, din conversațiile șoptite ale părinților, pricepuse că amorul i-ar fi luat definitiv mințile unchiului, devenit acum romantic. Și, ca dovadă, stătea acea carte pe care le-o adusese la ultima vizită. Tatăl o așezase în bibliotecă într-un loc care nu atrăgea privirile musafirilor. Alexandru Macedonski ardea de curiozitate să afle ce taine se pot ascunde între

* Muzeul Național al Literaturii Române; Facultatea de Litere, Universitatea din București; e-mail: andreea.teliban@yahoo.com.

¹ [François Philippe Le Louterel], „Despre meritul militar”, [traducere de generalul A. Macedonski], în *Monitorul oastei*, ziar oficial al Țării Românești, nr. 7, 12 martie 1860, p. 107-112; [François Philippe Le Louterel], „Despre meritul militar (Urmare)”, [traducere de generalul A. Macedonski], în *Monitorul oastei*, ziar oficial al Țării Românești, nr. 8, 19 martie 1860, p. 125-128.

copertele volumului scris de unchiul său, mai ales acum, când, în vârstă de 8 ani, știa să citească și singur: *Buchetul primăverii* de M.D. Macedonsky II.

Portretul lui Mihail Macedonski, unchiul viitorului poet al *Noapților*, se conturează în tușe vagi și fugare. Îi bănuim deocamdată firea punând cap la cap cele câteva detalii biografice dezvăluite de Adrian Marino în monografia închinată *Vieții lui Alexandru Macedonski*. Unchiul misterios al poetului ne apare ca un ofițer lipsit de ambiție și de priceperi ostășești, a cărui carieră militară nu se distinge prin fapte memorabile. Născut în 1831, deci cu 15 ani mai mic decât tatăl lui Alexandru Macedonski, Mihail pare să fi fost mai cu seamă îmboldit de familie spre armată, ca să își împlinească și el rolul în „dinastia” militară a stirpei Macedonski. La 29 august 1851 devine cadet, la 13 octombrie 1853 sublocotenent, la 29 august 1859 locotenent, iar doi ani mai târziu, la 21 august 1861, cere să fie liberat din oaste, „cu drept d-a purta mondir în dimisie”². Faptul că Mihail Macedonski solicită să i se permită purtarea uniformei militare și în civilie nu înseamnă neapărat că acesta năzuia să se fălească în anumite momente cu un statut pe care nu îl mai avea în mod activ, fie și cel modest, de locotenent. Dreptul de a purta mondir se lua numai ofițerilor care greșiseră în mod flagrant și care ar fi dezonorat armata prin simpla asociere vestimentară. E posibil ca Mihail Macedonski să fi dorit doar să se ferească de gurile rele, care ar fi clevetit cu ingeniozitate căutând culpa pentru care fratele generalului Alexandru D. Macedonski, noul comandant al garnizoanei București, nu mai purta uniformă nici măcar la serbări. După numai câteva luni de la părăsirea constrângerilor cazone, tânărul locotenent își revendică locul abandonat din armată și, la 16 februarie 1862, este reprimat în rândurile ofițerilor, fiind încadrat în Regimentul 2 Linie. La fix 4 ani de la Unirea Principatelor, pe 24 ianuarie 1863, îl găsim gradat căpitan, iar la 10 noiembrie 1868 devine maior. Datorită lui Adrian Marino știm că, în 1894, lui Mihail Macedonski îi apare o poezie în revista-efemeridă *Renașterea* de la Ploiești, ceea ce ar putea să însemne că la acea dată încă trăia. În rest, viața ofițerului indolent, unchiul cu veleități literare care l-ar fi putut impresiona pe copilul Alexandru Macedonski, fie și numai prin tipărirea unui volum de versuri, rămâne enigmatică. Nici schițele genealogice întocmite de Ana Macedonski³, soția poetului *Rondelurilor*, nu oferă informații suplimentare

² „Înalt ordin de zi No. 243”, în *Monitorul oastii*, ziar oficial al Principatelor Unite, anul II, nr. 48, 24 august 1861, p. 719.

³ În manuscris: Texte olografe și dactilografiate în Muzeul Național al Literaturii Române din București, nr. 7202, 9796, 17938, 30458.

privind biografia lui Mihail Macedonski. Și dacă acesta a ratat ocazia de a fi reținut în istorie prin acte de vitejie, pensionându-se, bunăoară, în toiul Războiului de Independență, a dobândit, în mod paradoxal, șansa de a-i fi consemnate succinte episoade biografice tot în sfera militară, unde actele încă îi conservă trecerea.

Instantanee din viața unui militar fără voce

Arhivele Militare Naționale Române păstrează o foaie matricolă a maiorului Mihail Macedonski, document tipizat conținând mai multe secțiuni care se completează olograf odată cu modificările și avansările din parcursul profesional, dar și cu schimbările statutului civil. Rubrica rezervată pentru „Serviciurile și diversele poziții – Campanii”, cele despre „Rane și fapte eroice”, „Titluri și decorații”, „Observații generale”, „Motivele și data încetării din serviciul în corp” și mai ales sumara rubrică destinată „Stării civile” ne oferă informații până acum necunoscute despre viața lui Mihail Macedonski. Lesne de bănuț, însușiri militare remarcabile lipsesc cu desăvârșire, altminteri le-am fi aflat deja din *Monitorul oastei* sau din alte publicații de profil. Secțiunea „Rane și fapte eroice”, precum și cea de „Observații generale” au rămas necompletate, conturând, dacă se poate spune așa, profilul unui ofițer șters, mediocru. Iar în dreptul „Titlurilor și decorațiilor” găsim două medalii conjuncturale, oferite pentru simpla longevitate în uniformă: „Prin decretul N° 1490 din 5 Septembrie 1872 i s-a acordat dreptul d-a porta semnul onorific de argint pentru serviciu militar de 18 ani împliniți” și „Semnul Onorific d-aur pentru serviciul militar de 25 de ani. Decret N. 634 din 18 Marte 1877”⁴. Finalul carierei militare se petrece la 3 noiembrie 1877, când, după 25 de ani, 8 luni și 21 de zile de activitate contabilizată la virgulă în această foaie matricolă, Mihail Macedonski decide să se retragă din oaste și se stabilește la București, detaliu de asemenea consemnat de funcționarii armatei. Ascensiunea ierarhică, mutările în diverse regimente trecute în registru sunt cu atât mai mărunte cu cât le comparăm cu cele ale fratelui mai mare care, de pildă, în 1859, ocupase pentru câteva luni scaunul ministrului de război. Sau, zece ani mai târziu, în 1869, când Mihail Macedonski comanda, în desăvârșit anonimat, un batalion din Romanați, în timp ce Alexandru D.

⁴ Arhivele Militare Naționale Române, Fond „Direcția Cadre și Învățământ”, Registru ofițeri activi infanterie, Bătrâni, vol. 1, 1872, f. 1073^v.

Macedonski era numit în fruntea Diviziei I Teritoriale, însărcinare care declanșează o veritabilă criză parlamentară și numeroase ecouri în presă. De altfel, chiar virulența cu care opoziția a contestat desemnarea într-o funcție de înaltă răspundere a dus la încolțirea în mintea poetului a ideii că moartea tatălui său, survenită în toamna aceluiași an turbulent, nu a avut cauze naturale. Idee exprimată și poetic într-un catren compus în perioada îndoliată, intitulat *La defunctul meu părinte General Alex. D. Macedonski*: „Pe moarte-ți vâl negru eu trebuie a trage/ Căci oamenii ceia de sânge pătați/ Din lumea aceasta ei se vor retrage,/ Goniți de conștiință, de sânge urmați!”⁵. Mereu în urma fratelui mai mare, în umbra carierei sale fructuoase, curmate într-o manieră care nu a făcut decât să îi sporească, pentru apropiați, alura eroică, Mihail Macedonski este transferat dintr-un regiment în altul, dintr-o localitate în alta, fără a se impune prin fapte deosebite, adunând cu răbdare anii necesari pensionării. În schimb, aceste preumblări prin diverse batalioane deconspiră o istorie amoroasă.

Funcționarii armatei notau, în atari registre de evidență, nu doar traectoria profesională, ci și statutul conjugal al ofițerilor. Descoperim astfel că Mihail Macedonski s-a căsătorit în 1868, la Brașov, cu domnișoara Sofia Ianovitz, având, în conformitate cu legile epocii, „aprobarea Ministerului de Resbel N° 6902 din 11 Iulie 1868”⁶. În vara anului 1868, când trebuie să fi avut loc nunta, Mihail Macedonski tocmai promova, la 1 august, în gradul de comandant de batalion. Sofiei Ianovitz, tânără al cărei nume are rezonanțe poloneze, nu am reușit să îi deslușim biografia sau măcar să identificăm în presa vremii notații referitoare la ea, fie și de factură administrativă. Cert este că aceasta întrunea normele de moralitate, educație și zestre pretinse de lege pentru căsătoria cu un ofițer. Cei doi însurăței se stabilesc la Vârciorova, plasa Cloșani, districtul Mehedinți, unde lui Mihail Macedonski i se încredințează misiunea de a supraveghea gara de frontieră. Mariajul va fi de scurtă durată, sfârșind din motive necunoscute.

În 1873 îl găsim pe Mihail Macedonski la Târgu Jiu, recăsătorit cu domnișoara Paulina Stephănescu.⁷ Chiar dacă foaia matricolă păstrată la Arhivele Militare Naționale Române nu mai înregistrează vreun amănunt marital suplimentar, aflăm din presă că nici cea de-a doua căsătorie a maiorului nu a fost una de lungă durată. În luna lui gustar a anului 1881, pensionarul

⁵ Al.A. Macedonski, student în litere, *Prima-verba*, Typographia E. Petrescu-Conduratu, București, 1872, [p. IV].

⁶ Arhivele Militare Naționale Române, *Fond cit.*, f. 1073^r.

⁷ *Ibidem*.

Mihail Macedonski este chemat în instanță de consoartă, care denunță violența soțului, intentând divorț:

D. Maior Mihail Macedonschi, fost cu domiciliul în urbea T-Jiu, și acum necunoscut, văzând anexata copie după suplica de intentarea acțiunii, și copia după ordonanța din 3 august care coprinde:

Copia după suplică.

Din partea sociului meu maior Mihail Macedonschi, din urbea T-Jiu, suferind grave insulte și continue brutalități, astfel că vieța în comun a devenit imposibilă, vă rog să binevoiți a mă cita cu numitul în judecată și, în urma probelor ce voi aduce, și în virtutea dispozițiilor legale, să pronunțați divorciul între subsemnata și numitul meu soț.⁸

Onoarea militară a lui Mihail Macedonski se știrbește odată cu acuzele aduse de soție. Dincolo de ipoteticul comportament reprobabil, Paulina Macedonski reclamă și atitudinea risipitoare, solicitând urgentarea procesului înainte ca soțul să irosească și averea rămasă:

Între subsemnata și sociul meu maior Mih. Macedonschi, ambii domiciliați în urbea Jiu, intervenind proces de despărțenie și subsemnata părăsind domiciliul conjugal, vă rog, ca în conformitate art. 250 c. c. să încuviințați o pensie de întreținere în sumă de lei 12 pe zi.

Probele le voi desvolta la ziua înfățișării deoarece sociul meu și-a înstreinat mai toată averea, vă rog să admiteți urgența precum și execuțiunea provisorie.⁹

Prin urmare, Mihail Macedonski este citat să se prezinte la Tribunalul din Gorj în ziua de 19 octombrie 1881, la 10 dimineața. Altminteri, procesul se va judeca în lipsă. Un proces cu deznodământ neștiut.

Conduita familială a unchiului lui Alexandru Macedonski amintește, în unele privințe, de cea a tatălui său. Chiar dacă poetul întreține un cult al înaintașilor și, implicit, propria legendă genealogică, disimulează unele trăsături de caracter ale tatălui-general în proza cu vădit caracter autobiografic *Pe drum de poștă*, tipărită inițial în 1886, pe care, într-o versiune mai târzie, din 1918, o dedică „Prea scumpei, adoratei și eroicei mele mame, astăzi decedată”¹⁰. Prefacere ficțională a călătoriei cu poștalionul de

⁸ „Anunciuri judiciare”, în *Monitorul oficial*, nr. 143, marți 29 septembrie – 11 octombrie 1881, p. 5041.

⁹ *Ibidem*, p. 5041-5042.

¹⁰ Alex. Macedonski, „Pe drum de poștă”, în *Literatorul*, anul XXVI, nr. 5, sâmbătă 27 iulie 1918, p. 2.

la Craiova la București, ca urmare a veștii că generalul s-a îmbolnăvit subit, proza surprinde gândurile și trăirile mamei poetului, dar și ale lui însuși, copil. Goana cailor, dezvoltarea rapidă a peisajelor, vacarmul zdruncinăturilor și abundența emoțiilor conduc spre un final de o tăcere mormântală, nescris, dar perfect sugerat. Neadmițând posibila pierdere a părintelui, idee care începuse să îl macine, copilul Macedonski recunoaște în sine sa că, „[p]entru el, tatăl său era un fel de spăimâie, nu-i vorbise mai niciodată decât cu răsteală”, iar scenele în care se aduna întreaga familie constituiau mai cu seamă prilej de neliniște pentru cei mici întrucât „la masă, le porunca să șeadă pe scaune zmirnă, drepți ca soldații, să se uite în ochii lui când le vorbește”. În timpul voiajului precipitat nu atât figura rigidă a tatălui i se trezește în amintire, cât par să îl bântuie zgomotele produse de acesta la furie: „se speriau de câte ori se supăra pe bucătar, i se părea că aude încă țândările de farfurii și trântiturile de scaune”¹¹. În versiunea din 1918 a prozei, Alexandru Macedonski îndulcește unele nuanțe ale portretului tatălui său, eliminând, de pildă, pretenția ca micuții să ia înfățișarea soldaților disciplinați. Ce rămâne însă tulburător e că, în dorința de a scoate imaginea tatălui din ghearele morții, copilul-personaj îi învie prezența prin zgomot, și nu prin tandrețe.

Pe Mihail Macedonski nu îl evocă însă nimeni în niciun fel. Din trecerea sa prin viață rămân câteva consemnări în presă, o foaie matricolă militară lipsită de gloria celei aparținând fratelui său și un mănunchi de versuri. Dacă la început ni-l închipuiam asemeni unui ofițer fără voie, delăsător, nefericit, eclipsat în permanență de fratele mai mare, vedem cum, cu trecerea timpului, adunând neîmpliniri de tot soiul, ajunge să își exercite în căminul conjugal forța pe care nu o etalase ca ofițer. Părăsit și de a doua soție, poate că, la senectute, Mihail Macedonski rememora tinerețea, vremurile de amor, vremurile de poezie.

Recviem pentru iubiri și versuri

Singurul volum de versuri pe care Mihail Macedonski îl tipărește, în 1862, însumează 78 de compoziții de diferite dimensiuni. *Buchetul primăverei* nu are caracteristicile unei plachete ocazionale, ci, fie și prin simpla desfășurare și chiar opțiunea de publicare, vădește năzuința autorului de a

¹¹ Alexandru Macedonski, „Pe drum de poștă”, în *Revista literară*, anul VII, nr. 4, aprilie 1886, p. 278.

se înfățișa poet. Apariția acestei cărți imediat după ce renunțase la profesia armelor ne face să credem că, odată dezbărat de îndatoririle cazone, Mihail Macedonski s-a abandonat cu desăvârșire în brațele muzei. O îndeletnicire aleasă exclusiv de el, și nu impusă de tradiția militară familială. Poate deloc întâmplător, locotenentul-poet inaugurează *Buchetul primăverei* cu o poezie prin care evadează de sub auspiciile masculine, marțiale, cu un *Sonet la Maica mea*:

O! tu! ce-mi ești mai scumpă decât orice dorință,
Decât orice plăcere, născută-n Paradis;
O! tu! pe-a cării brațe primii a mea ființă;
Te stim, te iubesc tare, deștept și chiar în vis,

Și orice bucurie, și orice suferință,
Și negrul vâl al morței, și un dulce plăcut vis,
Din mine ca să șteargă, amor, recunoștință,
Ce eu dator sunt ție – nu voi a-mi fi permis.

Acceptă dar odată, cu orele-mi plăcute,
Cu orele ce-n darne nu voi a fi pierdute,
A mea recunoștință, ce-n veci te va urma;

Căci simt, în astă lume, nimic este mai dulce,
Decât când omul poate la maica sa a duce,
Un mic tribut ce știe amorul a-i proba!¹²

Tributul pe care Mihail Macedonski îl consacră mamei sale nu constă doar în acest sonet inaugural, ci în întregul volum, așezat simbolic sub patronaj matern. Transpunerea poetică a recunoștinței purtate celei care l-a adus pe lume și așezarea acestui sonet în fruntea volumului, în chip de omagiu, ne amintește de un alt poet Macedonski, de adevăratul poet Macedonski.

La 10 ani de la debutul târziu al unchiului său, Alexandru Macedonski va intra în arena literelor cu volumul *Prima-verba*. Aflat la vârsta majoratului, junele scriitor își va însoți numele, pe copertă, de „emblema” școlară:

¹² M.D. Macedonsky II, *Buchetul primăverei: poesii*, Librar-Editor George Ioanid, Typographia Stephan Rassidescu, București, 1862, p. 3. (Volumul întrebuintează alfabetul de tranziție. Am adaptat ortografia, respectând însă specificul limbii.)

„student în litere” – semn nu numai al unei dorite profesionalizări în domeniul literaturii, dar și al emancipării față de „dinastia” militară de familie. În mod similiar unchiului său, Alexandru Macedonski își deschide volumul cu o poezie închinată mamei, *Dedicațiune Iubitei mele Mume* (datată București, 14 septembrie 1872):

Mamă! aste versuri primește de la mine,
Deși pot ca să moară de cum vor apărea;
Muri-vor pentru lume iar nu și pentru tine
Căci ele sunt o parte din inimioara mea!

Deși această carte, uitată, aruncată,
În casele streine prin colțuri va zăcea!
În casa-mi părintească cu grijă așezată
La locul de onoare vei fi o! cartea mea!

Deși streina lume râzând cu ironie
Sarcasmele amare în contră-mi va scotea,
O mamă ce veghiat-a p-a mea copilărie
Lăuda-va este versuri din cărticica mea!¹³

Fără a forța o comparație estetică între cele două poezii, reținem același gest, perpetuat de la o generație la alta. În versurile lui Alexandru Macedonski, figura protectoare feminină a familiei, înțeleghătoare și blândă, capătă concretețe. Nu mai este învăluită difuz în sentimente nobile și declarații ca în *Sonet la Maica mea*. Dimpotrivă, în *Dedicațiune Iubitei mele Mume*, empatia maternă se manifestă prin candoarea cu care Maria Macedonski întâmpină cartea, prin laudele ei apăsate care vor acoperi spusele detractorilor. Departe de a avea deja motive să se gândească la contestatari, tânărul Alexandru Macedonski găsește soluția chiar dinainte ca problema să existe. Felul în care mama sa va așeza *Prima-verba* într-un loc de onoare al bibliotecii casei părintești va șterge orice neplăcere.

Cu Mihail Macedonski dispărând din peisajul literar la fel de abrupt precum apăruse și cu Alexandru Macedonski debutând la un deceniu după unchiul său, se ivește curiozitatea dacă cei doi s-au întâlnit vreodată în coloanele unei reviste. Ca o fantomă a propriei persoane, ofițerul pensionar

¹³ Al.A. Macedonski, *Prima-verba*, ed. cit., [p. III].

publică, în 1894, o poezie patriotică din 1885, pe care, conform datării, o compusese la Rucăr.¹⁴ Hebdomadarul ploieștean care găzduiește oda *Calea Rucărului*, deși are viață tipografică scurtă, durând numai trei numere, răzbește și la București. Astfel, după numai 5 zile de la ieșirea pe piață a celui de-al doilea număr din revista duminicală *Renașterea*, pe prima pagină a *Adevărului* sunt puse în paralel fragmente din *Calea Rucărului* cu fragmente din *Doina nouă* publicată de Alexandru Macedonski în cotidianul *Lumina*¹⁵, pe care îl diriguia. Atitudinea comentatorului din *Adevărul* este una zeflemitoare, transformând versuri neizbutite în muniție facilă pentru polemică. O polemică de sorginte sociopolitică pe tema procesului memorandiștilor ardeleni, judecat în acele zile. Dorindu-se doar atacarea lui Alexandru Macedonski, asocierea poeziei sale cu cea a unui unchi anonim și, prin urmare, inducerea ideii că familia Macedonski este formată din grafomani lipsiți de talent, articolul se încheie printr-o întrebare insinuantă adresată cititorilor: „Spuneți-mi acum dară, pentru cine voi votați? Pentru Alexandru sau pentru Mihail D.?”¹⁶. O întrebare fără ecou și fără răspuns. Pentru că, oricât de detestat a fost Alexandru Macedonski după nefasta epigramă, oricât de antipatizat era de unii contemporani pentru firea teatrală și exuberantă, pentru poziționările politice, nici cei mai vehemenți contestatari ai operei sale nu au apelat la „așchii” culese din arborele genealogic. Cât despre ceea ce credea însuși Alexandru Macedonski despre stihurile unchiului său, putem doar deduce.

Nu știm ce va fi crezut copilul Alexandru Macedonski despre poeziile din *Buchetul primăverii*, dacă l-au impresionat sau nu, dar magistrul Alexandru Macedonski nu va găzdui în paginile revistelor sale nici măcar un catren al lui M.D. Macedonsky II. În schimb, în coloanele *Literatorului* s-a găsit loc pentru patru poezii, nu tocmai izbutite, purtând iscălitura Catherine Lebœuf. Sub deghizament francez, misterioasa versificatoare este nimeni alta decât Caterina, sora mai mare a poetului. Publicistă mondenă la *Femeia română*, poetă de ocazie, Catherine Lebœuf va tatona îndeosebi tărâmul presei din Hexagon pentru a-și răspândi creațiile. Miraj al faimei franceze care îl acaparase, la un moment dat, și pe Macedonski însuși. În 1890, scriitoarea cu origini dunărene a câștigat premiul al II-lea, *ex aequo* cu alți zece

¹⁴ Mihail D. Macedonschi, „Calea Rucărului”, în *Renașterea*, anul I, nr. 2, duminică 29 mai 1894, p. 3.

¹⁵ Alex. Macedonski, „Doina nouă”, în *Lumina*, anul I, nr. 44, ediția a treia, marți 31 mai 1894, p. 1.

¹⁶ Cr., „Pentru posteritate”, în *Adevărul*, anul VII, nr. 1879, joi 2 iunie 1894, p. 1.

poeți, al unui concurs organizat de publicația *Le phare littéraire et artistique*, rezultat care i-a mijlocit includerea în antologia *Les rayons* (1891).¹⁷ Și chiar dacă cei doi frați și-au despărțit drumurile prin hățiturile lumii literare, probabil pentru amândoi rămăsese neștersă amintirea unor zile tihnite din copilărie, când se jucau de-a scriitorii. Impulsionați de bunica maternă, Alexandru și Caterina se întreceau amical unul împotriva celuilalt în concursuri familiale de poezie. Cele mai reușite stihuri erau premiate în bani pe care competitorii, indiferent de învins și învingător, îi împărțeau... frățește. Poate că tocmai absența unei legături sentimentale cu unchiul său face ca Alexandru Macedonski, din postura de conducător de reviste, o poziție din care s-a arătat adeseori generos față de poeți mai puțin înzestrați, să nu tipărească nicio poezie semnată de acesta. Sau poate că Mihail Macedonski nici nu a dorit să încurce inutil semnăturile Macedonski din presa literară.

Poeziile din *Buchetul primăverii* reunesc, într-o atmosferă de patimă și desfătare, atât tema amorului, cât și pe cea patriotică. Uneori îngemănate: „Onoare, glorie, ție, scumpă țară Românească!/ C-ai produs resbelnici care drepturi știu să-ți păzească/ Respândind în depărtare colo frica, ici amor!”¹⁸. Deși în viața reală locotenentul-poet nu vrea să își asume vreun rol militant sau politic, așa cum s-a tot întâmplat în neamul Macedonski, în versuri preamărește unirea, într-un *Cânt al Soldatului Român*: „Azi e timpul de-n-florire/ Când Românii toți/ Vor s-arate-ntr-o unire/ Că-s buni patrioți.// [...] Nu-s Români aceia care/ Partituri ador,/ Căci a țerei ruinare e gândirea lor.// Azi partitul este țara/ Și fericirea ei;/ Azi vom scutura povara/ Atător ani grei”¹⁹. Pledoaria pentru un scop nobil, comun, un țel național care să șteargă granița dintre partide, unicul partid devenind chiar țara, se încheie într-o notă patetică: „Căci o țară am pe lume/ Și un Dumnezeu;/ Lor sacrific al meu nume/ Și sufletul meu”²⁰. Doar că, atunci când s-a ivit prilejul să își poată demonstra bravura, sacrificiul pe front, în timpul Războiului de Independență, Mihail Macedonski nu mai figura în rândurile ofițerilor activi ai armatei. Cât despre sacrificarea numelui menționată în poezie, în mod paradoxal, acest lucru se întâmplă odată cu tipărirea volumului de versuri. Pentru a evita o confuzie între semnătura sa și cea a fratelui deja

¹⁷ Mai multe detalii despre parcursul literar al surorii lui Alexandru Macedonski: Andreea Teliban, „Completări la biografia literară a Caterinei Macedonski”, în *Observator cultural*, anul XXVI/serie nouă (982), nr. 1242, 5-11 februarie 2025, p. 14-15.

¹⁸ M.D. Macedonsky II, *op. cit.*, p. 23.

¹⁹ *Ibidem*, p. 18-19.

²⁰ *Ibidem*, p. 20.

înconjurat de celebritate, o va spori dinastic: M.D. Macedonsky II, autor al *Buchetului primăverei*.

Între puținele date biografice despre Mihail Macedonski dezvăluite de Adrian Marino în lucrarea monografică *Viața lui Alexandru Macedonski*, există și o trimitere la o plachetă manuscrisă inedită a locotenentului.²¹ Informație corectată peste ani de Șerban Cioculescu, care arată că majoritatea poeziilor din sumarul albumului manuscris migraseră în *Buchetul primăverei*, nefiind, astfel, inedite.²² Considerând, poate, că nu prezintă interes, exegetul lui I.L. Caragiale nu oferă nicio mostră din versurile care nu au văzut lumina tiparului.

Cartea dinaintea cărții: manuscrisul *Suspine de amor*

În răstimpul cât s-a despărțit de armată, Mihail Macedonski, înamorat de o domnișoară, a compus 14 poezii pe care le-a transcris apoi caligrafic într-un album, ca să îl ofere ibovniceii, dovadă de netăgăduit a unei robitoare iubiri. Conceput asemeni unei cărți, albumul are și o pagină pe care trubadurul notează titlul, autorul, data și locul „apariției”: *Suspine de amor* de Locotenentele M.D. Macedonsky II-lea, 1861, București. Deși nu se mai afla în serviciul armatei, îndrăgostitul trebuie să fi considerat că gradul militar, altminteri modest, ar fi putut să îl înalțe în ochii muzei. Sau să îi ofere prestanță. Pe aceeași pagină, așază două mottouri, unul din poetul-traducător Jacques Delille, faimos pentru tălmăcirea *Georgicelor* lui Virgiliu, și unul din... el însuși:

Astăzi cânt în fericire
Fermecat de-amoru-ți sfânt;
Mâine, rece-n nesimțire
Mă-i împinge în mormânt!!!!...²³

²¹ Adrian Marino, *Viața lui Alexandru Macedonski*, Editura pentru Literatură, București, 1966, p. 33-34.

²² Șerban Cioculescu, „Scriitori uitați: M.D. Macedonsky II”, în *Ramuri*, nr. 6 (192), 15 iunie 1980, p. 6.

²³ În manuscris: Text olograf în Biblioteca Academiei Române, Arhiva Alexandru Macedonski, I, mss. 3, f. 1. (Numerotarea filelor aparține autorului. Se întrebuițează alfabetul de tranziție.)

Declarație de dragoste și declarație de moarte, catrenul rezumă întreaga carte privată, pusă sub semnul iubirii izbăvitoare. În absența afecțiunii reciproce, poetul nu mai află rostul vieții, o viață deja închinată muzei, cum destăinuie în omagiul de pe următoarea filă:

Dedicație Anișoarei mele
Dedic eu astăzi ție! ce-amoru-mi a lucrat!
Căci simțuri, gând, voință de mult ți-am închinat.²⁴

Cine este Anișoara pe care locotenenul-poet a încercat să o cucerească în versuri aflăm dintr-o însemnare ulterioară, a nepotului acesteia, Daniil S. Carussi, care notează succint în album: „Acest text mi-a parvenit mie de la mătușa mea Anna Hr. Carussi, născută Sachelarie”²⁵. Și nu e nevoie de mai multe cuvinte pentru a înțelege că albumul este rodul unei iubiri neîmplinite. Poate că Ana Sachelarie doar cocheta cu amoretatul locotenant, fără intenții de căsătorie. Despre Hristache Carussi, cel alături de care Ana Sachelarie își va întemeia o familie, aflăm că, în 1886, declanșa, în *Resboiul*, o luptă împotriva pantalonilor fabricați la atelierul unui negustor.²⁶

Idila dintre Ana Sachelarie și Mihail Macedonski a durat mai puțin de un an. Din toată înflăcărea lirică a poeziilor intitulate *La Anișoara* sau, cu deșarte speranțe de posesiune, *La Anișoara mea*, nu rămân decât stihurile părăsite de muză. Și fiindcă M.D. Macedonsky II face parte din categoria poezilor începutului, poezi pentru care versul reprezintă îndeosebi o unealtă de cucerire amoroasă, nu se sfiește a transfera patru dintre compozițiile dedicate Anei unei noi muze: Olga. Rocada se petrece în *Buchetul primăverei*, unde sunt încorporate majoritatea poeziilor din albumul pentru Ana Sachelarie. *La Anișoara* devine, printr-o întorsătură onomastică, *La Olga*. În manuscrisul poeziei *Fericire*, autorul își exprimase unica dorință a reciprocității sentimentale: „Iubit de tine, Ană!”²⁷. Dorință preschimbată tipografic în imprecisul „Iubit de tine, Angel!”²⁸. Se șterge astfel orice urmă a iubirii nesăvârșite, orice urmă a abandonului. Mai mult, condeierul se prezintă, în

²⁴ Biblioteca Academiei Române, *mss. cit.*, f. 3.

²⁵ *Ibidem*, [f. 4].

²⁶ Herman Davidovici, „D-lui Hristache Carussi”, în *Românul*, anul XXX, luni-martți 22-23 martie 1886, p. 256; Herman Davidovici, „D-lui Hristache Carussi”, în *Românul*, anul XXX, miercuri 24 martie 1886, p. 260.

²⁷ Biblioteca Academiei Române, *mss. cit.*, f. 10.

²⁸ M.D. Macedonsky II, *op. cit.*, p. 105.

Buchetul primăverei, ca un veritabil don juan, care curtează și o Elena, și o Maria, și alte câteva inspiratoare indicate doar prin inițiala prenumelui sau prin discrete asteriscuri.

Mihail Macedonski pleacă nu resemnat, ci răzvrătit de lângă Ana Sachelarie. O răzvrătire care îl determină să își recupereze poemele de dragoste din albumul dăruit ibovnicei. Să le închine, apoi, altor muze. Un singur poem din cartea manuscrisă închinată Anei Sachelarie scapă partajului. Este vorba despre un cântec de despărțire pe care Mihail Macedonski nu îl va mai publica în nicio altă parte, părăsindu-l, simbolic, în albumul celei care l-a părăsit:

Să ne uităm

Să ne uităm, Ană! deși n-o doresc!
Ești nepăsătoare, și eu te iubesc!
Urechea-ți credulă a o pleca du-te,
La nimicuri care ții să te încânte!
Du-te-n alte brațe, cat-o fericire,
Alte dulci afecte, o altă iubire!
Căci sânu-mi de flăcări n-a știut iubi,
N-am știut poate a te prețui!
Pentru tine fi-va distracții, plăcere,
Pentru mine lacrimi, trudă și durere!
Pentru tine valuri, de-ncântare pline,
Pentru mine câmpuri și pustii coline!
Să ne uităm însă, viața-mi turburată
Lângă tine curge, se stinge de-odată;
Cum fulgeră-n Ceruri, iute-a licărit,
Astfel lângă tine, mă-i privi sfârșit!
Să uităm plăcerea, să uităm iubi.
Căci eu sunt prea sigur c-un timp va veni
Unde c-un ochi rece să privești râzând
Țărâna de gheață, dupe-al meu mormânt!
A uita – ce vorbă! ce negru fior!!
Nu se poate însă, deși o să mor!
Tu în astă lume ești soarele meu
Și Altarul sacru unde mă-nchin eu!
Simțesc cu durere, peste puțin poate,
Când tu socoti-vei că toate-s uitate,

Râzândă, plăcută, de trude ne-atinsă,
 Vei zări figura-mi vestedă și stinsă!
 Păru-mi alb ți-o spune cât te-am iubit,
 Iar paloarea morței că m-ai înbrâncit
 Atunci remușcarea va striga în tine,
 „Iată o ființă ce zicea-n suspine:
 Să ne uităm, Ană! deși n-o doresc,
 Ești nepăsătoare, și eu te iubesc!”²⁹

Poetul M.D. Macedonsky II sfârșește în uitare, înconjurat de himerice muze. Dinastia își numise pe nesimțite următorul succesori. Macedonski al III-lea preluase numele și legendele familiale pentru a le duce mai departe, întrezărindu-i-se deja destinul unui mare poet. Era chiar băiețelul care își privise cândva unchiul cu mirare și curiozitate, băiețelul care descifrase în secret literele de pe o carte misterioasă: *Buchetul primăverii*.

Bibliografie

- ⟨Album *Suspine de amor* de M.D. Macedonsky II⟩, Biblioteca Academiei Române, Arhiva Alexandru Macedonski, I, ms. 3.
- ⟨Carte de rugăciuni aparținând Anei Macedonski, cu însemnări genealogice⟩, Muzeul Național al Literaturii Române, nr. 17938.
- ⟨Dactilogramă cu genealogia familiei poetului Al. Macedonski, întocmită de Ana Macedonski⟩, Muzeul Național al Literaturii Române, nr. 30458.
- ⟨Invitație la căsătoria Anei Rallet cu Al. Macedonski, cu adnotările Anei Macedonski privind genealogia familiilor Rallet-Slătineanu și Macedonski⟩, Muzeul Național al Literaturii Române, nr. 9796.
- ⟨Genealogia familiei cuplului Ana și Alexandru Macedonski⟩, Muzeul Național al Literaturii Române, nr. 7202.
- Arhivele Militare Naționale Române, Fond „Direcția Cadre și Învățământ”, Registru ofițeri activi infanterie, Bătrâni, vol. 1, 1872.
- „Anunciuri judiciare”, în *Monitorul oficial*, nr. 143, marți 29 septembrie – 11 octombrie 1881;
- „Înalt ordin de zi No. 243”, în *Monitorul oastei*, ziar oficial al Principatelor Unite, anul II, nr. 48, 24 august 1861.
- Cioculescu, Șerban, „Scriitori uitați: M.D. Macedonsky II”, în *Ramuri*, nr. 6 (192), 15 iunie 1980.
- Cr., „Pentru posteritate”, în *Adevărul*, anul VII, nr. 1879, joi 2 iunie 1894.
- [Le Louterel, François Philippe], „Despre meritul militar”, [traducere de generalul A. Macedonski], în *Monitorul oastei*, ziar oficial al Țării Românești, nr. 7, 12 martie 1860.

²⁹ Biblioteca Academiei Române, *mss. cit.*, f. 27-28.

- [Le Louterel, François Philippe], „Despre meritul militar (Urmare)”, [traducere de generalul A. Macedonski], în *Monitorul oastei*, ziar oficial al Țării Românești, nr. 8, 19 martie 1860.
- Macedonschi, Mihail D., „Calea Rucărului”, în *Renașterea*, anul I, nr. 2, duminică 29 mai 1894.
- Macedonski, Al.A., student în litere, *Prima-verba*, Typographia E. Petrescu-Conduratu, București, 1872.
- Macedonski, Alex., „Pe drum de poștă”, în *Literatorul*, anul XXVI, nr. 5, sâmbătă 27 iulie 1918.
- Macedonski, Alex., „Doina nouă”, în *Lumina*, anul I, nr. 44, ediția a treia, marți 31 mai, 1894.
- Macedonski, Alexandru, „Pe drum de poștă”, în *Revista literară*, anul VII, nr. 4, aprilie 1886.
- Macedonski, Alexandru, *Opere*, I-IV, ediție critică cu un studiu introductiv și note de Tudor Vianu, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, București, 1939-1946.
- Macedonski, Alexandru, *Opere*, I-VII, studiu introductiv, ediție îngrijită, note și variante, cronologie și bibliografie de Adrian Marino și Elisabeta Brâncuș, Editura pentru Literatură, București, 1966-1980.
- Macedonsky II, M.D., *Buchetul primăverii: poezii*, Librar-Editor George Ioanid, Typographia Stephan Rassidescu, București, 1862.
- Marino, Adrian, *Viața lui Alexandru Macedonski*, Editura pentru Literatură, București, 1966.
- Teliban, Andreea, „Completări la biografia literară a Caterinei Macedonski”, în *Observator cultural*, anul XXVI/serie nouă (982), nr. 1242, 5-11 februarie 2025.

ABSTRACT: The present paper constitutes a contribution to the field of literary history, devoted to Lieutenant and versifier Mihail D. Macedonski (1831 – ?), an author of limited literary significance whose work nonetheless holds documentary value owing to his illustrious surname. The connection is not coincidental: the officer drawn to poetic pursuits was the uncle of the poet Alexandru Macedonski. The lieutenant’s literary activity is confined to a single volume, *Buchetul primăverii* [The Bouquet of Spring] (1862), published under the signature M.D. Macedonsky II. His military career, likewise, was of no particular distinction, being overshadowed by that of his elder brother, General Alexandru D. Macedonski, the poet’s father. Our research is based on an unpublished document discovered in the Romanian National Military Archives, which provides new information about the biography of the lieutenant-versifier. At the same time, this study makes available an unpublished poem by M.D. Macedonsky II and offers additional insights regarding the volume *Buchetul primăverii* [The Bouquet of Spring].

KEYWORDS: Alexandru Macedonski, M.D. Macedonsky II, literary history, military history, unpublished documents.